

Lexical Approach and Theoretical Reflections in Applied Linguistics: Online Methods and Eye Tracking

Fatma Demiray Akbulut

Bolu Abant İzzet Baysal University, Turkey

ABSTRACT

In recent years, developing technology and the need for fast communication have brought new foreign language teaching methods and techniques and second language acquisition studies have gained speed in terms of function and use of language. These interdisciplinary studies have influenced many fields from linguistics to applied linguistics, education and psycholinguistics. One of the points where all these disciplines work together is the effort to expand the vocabulary size of individuals. The lexical approach has emerged on this basis and many studies have been conducted in the literature for the acquisition of structures such as formulaic language. These studies are conducted with online methods experimentally and one of these methods is eye tracking. Thanks to eye tracking studies, real-time data on the method of language acquisition can be achieved and a wide perspective can be provided through visual maps provided to the brain during the acquisition and storage process. In this study, from linguistics to applied linguistics, the reflections of the theoretical studies in the literature were examined and lexical approach was taken into consideration and information about the online methods based on the lexicology was given.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 28.12.2019

Received in revised form: 23.04.2020

Accepted: 27.04.2020

Available online: 29.04.2020

Article Type: Literature Review

Keywords: Linguistics, applied linguistics, lexical approach, online methods, eye-tracking

© 2020 JMSE. All rights reserved

Extended Summary

1. Introduction

After examining the theoretical approaches on the history of language development, it is an undeniable fact that foreign language teaching is an interdisciplinary and multidisciplinary field of science. When the literature studies are examined, especially in recent years, lexical approach studies in the field of applied linguistics have been emphasized, and it has been revealed that the individuals who have acquired a second language should first reach native speakers' level. In the lexical field, the inadequacy of the language teaching methods and techniques for production and practice is one of the problems that language educators face as much as language learners. In foreign language teaching environment, the basic point is to find the reasons of these problems in terms of having difficulty in acquiring a new language. In literature, there are infinite numbers of studies on language teaching and learning, problems or solutions. Some of these studies are qualitative or quantitative, and many of them use different strategies or techniques. At this point, it can be easily seen that there are lack of studies interested in online methods in language teaching environment. Eye-tracking method is seen as an effective way to reach needed data by supplying a way to the mind of learners. Thus, simultaneous eye tracking measurement provides additional information on experimental computer-based language production tasks, enabling detailed, quick and easy access to data. From these perspectives, the main aim of this study is to demonstrate the chronological approaches to the reflections of the theoretical studies in a multidisciplinary perspective from linguistics to applied linguistics. The other objectives of

*Corresponding author's address: Bolu Abant İzzet Baysal University, Turkey
e-mail: demiray_f@ibu.edu.tr

this study are to examine the reflections of linguistics from the past to the present in the field of applied linguistics, to emphasize the importance of lexical approach in language acquisition and to examine online studies in this field.

2. Method

The method of this study is literature review based on linguistics, applied linguistics and psycholinguistics. From this point, the literature was examined and lexical approach was taken into consideration and finally, needed information about the online methods based on the lexicology was given.

3. Discussion and Results

Generally speaking, language learners cannot be effective in productive skills, language use is limited to the grammatical level, and they are not sure whether they make mistakes when using new words. Therefore, the lexical approach aims to find solutions to such problems. Looking at the tasks of online language production, it is seen that the most important role in improving the functionality of the second language or reaching the level of the native speaker is to develop the second language lexicology and increase the frequency of use. For this reason, in the studies on the development of lexicology and the effect of it on the comprehension of the second language, the effectiveness of lexical approaches which enable the lexicology to be developed and put into long-term memory is tested with psycholinguistic experiments and eye tracking findings. Experimentally designed studies using eye-tracking measurements, which are the source of eye-mind link psychological research, have replaced traditional methods and made a new contribution to language acquisition research. In other words, eye-tracking technique is seen as an effective tool for researchers to read the minds of individuals. As a result, one of the basic requirements of professional second language usage is to develop a rich lexicology and to provide an effective foreign language-teaching environment with the help of online methods during this development. In this context, it is possible to contribute to the literature theoretically with online laboratory assisted devices.

Sözcüksel Yaklaşım ve Uygulamalı Dilbilimde Kuramsal Yansımalar: Çevrimiçi Yöntemler ve Göz İzleme

Fatma Demiray Akbulut

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye

ÖZ

Son yıllarda, gelişen teknoloji ve hızla ilerleyen iletişim ihtiyacı yeni yabancı dil öğretim yöntem ve tekniklerini de beraberinde getirmiş ve dilin işlevi ve kullanımı açısından ikinci dil edinim çalışmaları hız kazanmıştır. Bu çalışmalar, disiplinlerarası düzlemde, dilbilimden uygulamalı dilbilime, eğitilime ve psikodilbilime kadar birçok alanı da etkisi altına almıştır. Tüm bu disiplinlerin ortak çalıştığı noktalardan biri de bireylerin sözlükçesini genişletme çabasıdır. Bu temelde ortaya çıkan sözcüksel yaklaşım ve beraberinde getirdiği kalıplaşmış yapıların edinimi için alanyazında birçok çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar özellikle deneysel tabanda çevrimiçi yöntemlerle yapılmakta ve bu yöntemlerin başında da göz izleme çalışmaları gelmektedir. Göz izleme çalışmaları sayesinde, ikinci bir dili edinen bireylerin dili kavrama yöntemine yönelik gerçek zamanlı verilere ulaşılabilen ve dil edinim ve depolama sürecinde bu çalışmaların beyne sağladığı görsel haritalar aracılığıyla geniş bir bakış açısı sağlanabilmektedir. Bu çalışmada, dilbilimden uygulamalı dilbilime, alanyazındaki kuramsal çalışmaların yansımaları incelenerek, sözcüksel yaklaşım ele alınmış ve sözlükçe temelinde yapılmış olan çevrimiçi yöntemler konusunda bilgi verilmiştir.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihiçesi:

Alındı: 28.12.2019

Düzeltilmiş hali alındı: 23.04.2020

Kabul edildi: 27.04.2020

Çevrimiçi yayınlandı: 29.04.2020

Makale Türü:

Anahtar Kelimeler: Dilbilim, uygulamalı dilbilim, sözcüksel yaklaşım, çevrimiçi yöntemler, göz izleme.

© 2020 JMSE. Tüm hakları saklıdır

1. Giriş

Günümüzde tüm dünyada, gelişen teknoloji ve yeni yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri aracılığıyla yabancı dil edinen bireylerin sayısında bir artış mevcuttur. Yabancı dil ediniminde geleneksel yaklaşımların yalnızca dilbilgisel alanda başarı sağladığı görülürken dilin işlevi, kullanımı, ikinci dilin hangi düzlemde gerçekleştirildiği gibi olgular üzerinde yapılan araştırmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Özellikle, son yıllarda tekrarlanan ve kendini yenileyemeyen yaklaşımlar, dil öğretimine kalıcı çözümler getirememektedir. Eğitim yöntemlerinin yetersizliği, ülkemizdeki yabancı dil seviyesine yönelik yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalarda da gözlenmektedir (Bayraktaroglu, 2012; Demirel, 1999; Ertuğ ve Can, 2014; Işık, 2008; König, 1989). Bu bağlamda sözcüksel kazanımın amaçlandığı ve bu kazanımı uzun süreli bellekte depolamaya yönelik dil eğitim programlarının eksikliği göz ardı edilmemelidir.

Sözcüksel alanda, üretime ve uygulamaya yönelik dil öğretim çalışma ve modellerinin yetersiz kalması, dil edinmekte olan bireyler kadar dil eğitimcilerinin de sıklıkla karşılaştığı sorunlardan biridir. Bu bağlamda, çevrimiçi (online) laboratuvar destekli cihazlar eşliğinde gerçekleştirilen dilsel-sözcüksel çalışmalar aracılığıyla, yalnızca dilbilim alanında değil uygulamalı dilbilim ve eğitilim alanında da alanyazına kuramsal ve uygulamalı olarak katkı sağlamak mümkündür. Deneysel çalışmalar incelendiğinde, dilbilim ve uygulamalı dilbilimin ortak çalışma alanında gerçekleştirilen çevrimiçi yöntemlerle insan yapısının karmaşıklığını laboratuvar ortamında incelemenin oldukça net ve doğru veriler sağladığı görülmektedir (Bai ve diğ. 2013; Juhasz ve Rayner, 2003; Van Der Schoot, Vasbinder, Horsley ve Lieshout, 2008). Bilgisayar ortamında gerçekleştirilen deneysel tabanlı dil üretim görevlerine eş zamanlı göz izleme ölçümü ile ek bilgi sağlanarak detaylı, hızlı ve kolay veri eşimi sağlanmaktadır. Bu bilgiler ışığında, öncelikli olarak geçmişten günümüze dilbilimin kuramsal açıdan uygulamalı dilbilim alanına yansımalarını inceleyerek, sözcüksel yaklaşımın dil edinimindeki önemini vurgulamak ve bu alanda yapılan çevrimiçi çalışmaları incelemek bu çalışmanın temel amaçlarından biridir.

2. Kuramsal Yaklaşımlar

Tüm dünyada gelişen teknolojiyle paralel olarak son yıllarda yabancı dil öğretimi, yabancı dil edinim noktasına ulaşmış ve bu alanda yapılmış birçok kuramsal çalışma uygulama alanına taşınarak büyük başarılar sağlanmıştır. Eğitim-öğretim temelinde yer alan Klasik Davranışçılık Kuramı, Yeni Davranışçılık Kuramı, Bilişsellik Kuramı, İnsancı Ruhbilim Kuramı ve Deneyimsel Öğrenme Kuramının her biri yabancı dil öğretimini etkilemiştir. Davranışçı Kuram, Doğuşancı Kuram, Deneyimci Kuram, Etkileşimsel Kuram gibi dil gelişim kuramları da öğrenme kuramlarından bağımsız tutulamazlar. Diğer taraftan birinci ve ikinci dil edinim kuramlarından Doğuşanlık, Davranışçılık, Bilgi İşleme, Etkileşimsel Yaklaşım ve Bağlantıcı Modeller de birbirlerinden etkilenecek alanyazına katkı sağlayan kuramlar içerisinde yer almaktadır. Dilbilim kuramları içerisinde yer alan Tarihsel Dilbilimi, Betimleyici Dilbilimi, Yapısal Dilbilimi, İşlevsel Dilbilimi ve Üretici-dönüşümsel Dilbilimi, özellikle tarihsel süreçleri göz önünde bulundurulduğunda dil öğretimini etkileyen ve bu alanda birçok yaklaşım, yöntem ve tekniklerin gelişiminde rol oynayan kuramlardır.

Dilbilimin tarihi Hintli dilbilimci Panini'ye kadar uzanmaktadır. M.Ö 5. yy'da Kuralcı Dilbilgisi olarak anılan dönemde, din ve felsefe gibi konular dilin gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Antik çağın başlarında Hindistan'da dini metinlerin yorumlanması sırasında dil ön plana çıkarken Yunanistan'da da filolojiye hazırlık gibi amaçlarla dille ilgilenilmiştir. Panini'nin Sanskritçe yazdığı ve yaklaşık 4000 kuralı bir araya getirdiği çalışma ilk dilbilimsel çalışma olarak tarihe geçmiştir. 1660 yılında, Port-Royal Dilbilgisinin baskın olduğu ve birçok dilbilim kaynaklarında da yerini alan dönemde, sözdizimi üzerindeki çalışmalar Antonie Arnold tarafından başlatılmıştır (Kıran, 2003). 1816 yılında Karşılaştırmalı ve Tarihsel Dilbilimi döneminde, dilbilimciler insanların dillerinin büsbütün ayrıldığını fark etmişler ve dil-mantık arasındaki varsayımları sorgulamaya başlamışlardır. Sözdizimsel sınıflamalar mantıksal olanlarla tanımlanarak, tüm cümleler "özne-bağlaç-yüklem" yapısına göre analiz edilmiştir.

Almanya'da 1840'lı yıllardan 1900'lü yılların başına kadar egemen olan "Yeni Gramerciler" döneminde, dil, onu konuşan insanlar tarafından bağımsız olarak gelişen, büyüyen ve ölen bir canlı olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Dili, tarihsel sürece bağlı dönüşümlerle incelemek gerektiği düşüncesi hâkim olmuştur. Bu dönem, uygulamalı dilbilime geçiş aşaması, kuramsal yenilenme ve çeşitli yöntemlerin çıkmasını da sağlamıştır. Latince ve Eski Yunancanın konuşulduğu dönemde, Geleneksel-Kuralcı Dilbilgisinin dil öğretimine yansımalarının sonucu olarak 1500'lü yıllarda Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, uygulamalı dilbilime büyük katkı sağlamıştır. Ancak, 19.yy'ın sonlarında, Yeni Gramercilerin de etkisiyle bazı dilbilimciler, dilin sesletim sistemi üzerinde durmaya başlamış ve dil ile kavram arasında bağ kurma çalışmalarına gidilmiştir. Dilin yalnızca çeviri ile edinilemeyeceği ve konuşma dilinin de önemli olduğu düşüncesinden hareketle bu dönemde "Dolaysız Yöntem" ortaya çıkmıştır.

19.yy'ın sonları ve 20.yy'ın başlarında, dilbilim çevresine hâkim olan yeni bir dilbilim kuramı olarak "Yapısalcılık" ortaya çıkmıştır. Bu dönemin oluşmasında etkili olan en önemli dilbilimci kuşkusuz Ferdinand de Saussure'dür. İsviçreli dilbilimci, dilin temel sorunlarına eğilerek, "dil nedir?", "toplumda kullanıldığı yer nedir?" gibi sorulara yoğunlaşmış ve karşılaştırmalı dilbilimden, genel dilbilim adı verilecek çağdaş dilbilime geçiş sürecini başlatmıştır. "Dil bir dizgedir" sözüyle özetlediği tanımdan yola çıkarak "Genel Dilbilim Dersleri" yapıtını ortaya çıkarmış ve Moskova Dilbilim çevresinde etkili olmuştur. Dilbilimin betimsel bir bilim olduğu kapsamından yola çıkılarak dil/söz gibi ikili karşıtlıklar, ar zamanlılık-eş zamanlılık, dizisel ve dizimsel ilişkiler, töz ve biçim, anlam ve değer gibi kavramlar üzerinde durulmuştur.

1926 yılında, Prag Dilbilim çevresi kurulmuş ve bu dönem, görevsel ya da işlevsel sesbilimin doğuşunu göstermiştir. Dilin işlevsel bir dizge olduğu ve dilin iletişimsel işlevinin yani işlevselciliğin önem kazandığı bu dönemde çift eklemcilik ve görevsel sesbilim gibi kavramlar önem kazanmıştır. Bu dönemde bağımsal dilbilgisi yapısı temelinde, üretici-dönüşümsel dilbilgisi kavramları önerilmiş ve tümcenin hiyerarşik düzeni çözümlenmeye çalışılmıştır.

1932 yılında, Kopenhag Dilbilim Çevresinde, dil mantıksal temellerde incelenmeye başlanmışlardır. Dili oluşturan birimler iki düzlemde incelenmektedir. Bunlar; süreç ve dizgedir. 1930 ve 1950 yılları arasında, Bloomfield (1933)'in da etkisiyle Yapısal Dilbilgisi Kuramı, Yapısalcılık Dilbilimi kuramı altında ortaya çıkarak, dilbilgisel ulamların tümcelerdeki yapıların dağılımlarına göre belirlenebilirlik ilkesi ortaya atılmıştır. Psikodilbilimsel yaklaşım olarak davranışçılıkla örtüşen bu dönem “Durumsal Dil Öğretimine” öncülük etmiştir. Bu yönetime göre, dilin konuşma ile başladığı, yazıdan önce sözün öğretilmesi gerekliliği, yeterli dilbilgisi ve sözcükten sonra okuma ve yazmanın sunulması gerekliliği savunulmuş ve uygulamalı dilbilim alanı da bu düşüncelerden etkilenmiştir.

1955’li yıllara gelindiğinde insanbilimciler, Amerikan Yapısalcılığını başlatmıştır. Kızılderili dillerinin yok olmadan önce incelenmesi isteği ile davranış bilim temelinde, dilin ölçülebilir bölümleri olan ses ve biçim çalışmalarına değinilmiştir. Yapısalcılık kuramı altında, dil öğretim yöntemlerinden “İşitsel-Dilsel Yöntemin” temelleri de bu dönemde atılmıştır. Kaynağını Amerikan ekolünden alan bu dil öğretim yöntemi, sık tekrarlanan dilin doğal bağlamı içerisinde öğretilmesi gerektiğini, sözel dilin önemli olduğunu ve dili kullanan kişilerin, doğru bir dil edinimi için hata yapmaması gerektiğini savunmaktadır. Uyarın-tepki öğrenme kuramından karşılığını alan bu yöntem, aynı yıllarda oldukça ilgi görmüştür; ancak 1957 yılında Chomsky, “Standart Kuram, Üretici Anlambilim ve İzler Kuramının” etkisiyle “Üretici-Dönüşümsel Dilbilgisi” yaklaşımını ortaya çıkarmış ve “konuşucu, bir tümcenin kendi anadiline ait olup olmadığı bilgisine nasıl ulaşabilir?”, “daha önce hiç duyulmayan bir tümceyi üretip anlaması nasıl açıklanabilir?” soruları bu dönemde ortaya çıkmıştır. Olguların toplanıp, sınıflandığı bir gözlemleme dönemi başlamış, edinç/edim, derin yapı/yüzey yapı gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Bloomfield ve Chomsky’nin de etkisiyle, Yapısalcılık ve daha sonrasında Üretici-Dönüşümsel Dilbilgisi kuramları çerçevesinde 1960’lı yılların başında “Sessiz Yol Yöntemi”, Lazanov’un “Telkin Bilimi”, Asher’in İzler Kuramından “Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi” ve bugün bile dil öğretiminde hala etkisini göstermekte olan “İletişimsel Yaklaşım” ortaya çıkmıştır. 1960’lı yılların sonlarına gelindiğinde, sözün incelenmesi önem kazanmış, “kim, nerede, ne zaman, kiminle, ne konuşuyor?” sorularına verilecek cevaplar ışığında Sözcüm kuramları ortaya atılmaya başlanmıştır. Sözcüm belli bir bağlam ve durum içinde bir sözcüm üretme edimi demektir. Kuramsal geçmişini, Doğuştan (Akılcı) Yaklaşımdan alan ve Chomsky’nin Evrensel Dilbilgisi hipotezinden yola çıkılarak, bu dönemde, dil öğretiminde “Yeterliliğe Dayalı Dil Öğretimi” “Doğal Yaklaşım” ve “Grupla Dil Öğretimi” gibi yaklaşımlar benimsenmiştir. Sonraki yıllarda Edimbilimin de etkisiyle, öğretimin merkezine öğrencinin alınması, eğitim alan bireylere uygun materyal, ders kitabı ve içeriklerin hazırlanması, iletişim odaklı alıştırmaların oluşturulması önem kazanmıştır (Uslu, 2005). Bilişsel yaklaşımın da bu süreçte etkili olduğu göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu yaklaşım, dili, birçok zihinsel gelişimin bir parçası olarak görmekte hatta zihinsel gelişimin alt birimi olarak değerlendirmektedir. Temel iddiası ise yeni bir sözcüm öğrenmek için bireylerin o sözcüğün gösterdiği kavramı da anlamak zorunda olduklarıdır. Erken dönemde çocuklar, soyut sözcüklerin anlamlarını ve doğru kullanılışlarını anlayamazlar; çünkü bir konu hakkında konuşmadan önce, ne olduğunu bilmeye ihtiyaçları vardır. Piaget (1981) bilişsel gelişimi, çevreyi deneyimleme ve bireysel anlamı kurması olarak tanımlamaktadır. Farklı nesnelere dokunarak, çevremize karşı bir anlam geliştirebiliriz. Dil için de aynı şey söz konusudur. Farklı sözcükleri, kombinasyonları ve farklı kullanılışları deneyimleyerek, kendi dil sistemimizi kurabiliriz.

Son yıllarda ortaya çıkan, “Sosyal Etkileşimci Yaklaşım”, girdi düzenlemesi yoluna gitmiş ve “Doğal Yaklaşım Yöntem” bu dönemden etkilenmiştir. “i+1”, anlamlı girdi, duyusal süzgeç, doğal sıralama gibi terimler bu dönemde önem kazanmıştır. Bu yaklaşım, 1977 yılında, Kaliforniya’da İspanyolca öğreten Tracy Terrel tarafından geliştirilmiştir. Güney Kaliforniya Üniversitesindeki uygulamalı dilbilimci Stephen Krashen ile gücünü birleştiren Terrel, Doğal Yaklaşımı anadiline gerek olmaksızın, iletişime dayalı durumlarda dilin kullanım yönünü vurgulayan yaklaşım olarak tanımlamıştır. Yöntemin temelini oluşturan prensipler, çocuğun anadili öğrenimindeki prensiplere benzemektedir. Anlam ile birlikte sözcüm bilgisi çok önemlidir ve bu yolla iletişimsel yetenek ve becerileri geliştirmeye odaklanmıştır. Bu yaklaşımın içerisinde yer alan “Monitör Teorisinde” zaman, yapıya odaklanma ve kurallar bilgisi önemlidir. Bir diğer teori olan “Edinim ve Öğrenme Teorisinde” edinim, bilinçsiz şekilde

belli bir yeterliliğe erişmek olarak, öğrenim ise bilinçli şekilde gerçekleşen dilbilgisine dayalı ve hata kabul etmeyen bir durum olarak tanımlanmaktadır. 1980'li yıllarda, "Doğal Yaklaşımın" hemen ardından ortaya çıkan "Tüm Dil Öğrenme" yaklaşımı, dilin, dilbilgisi, sözcük bilgisi ve sesbilgisi gibi parçalara ayrılarak öğretilmesi gerektiğini savunarak dili etkileşimsel açıdan ele almış ve dilin psikodilbilimsel bir araç olduğunu savunmuştur. Bu yaklaşım aynı zamanda, iletişimsel dil öğretimi ve iş birliğine dayalı dil öğretim yaklaşımlarına da kaynaklık etmektedir.

Dilin gelişim tarihi üzerindeki kuramsal yaklaşımların incelenmesinin ardından, yabancı dil öğretiminin disiplinlerarası bir uygulama alanı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda, özellikle uygulamalı dilbilim (UD) ile yakın bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Bu niteliği kuram ve uygulama arasındaki köprü görevinin ve bağıntı ilkesine bağlılığının bir sonucudur (Kocaman, 2006). Aynı zamanda, UD'yi zihinsel bakımdan doyurucu, pratik olarak açıklanabilir bir birey olarak tanımlayan Kocaman (2006), UD'nin gittikçe büyüyen ve önemi artan bağımsız bir araştırma alanı olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda Şahin'in (2007) belirttiği gibi, yabancı dil öğretiminin planlanması, uygulanması, ölçme ve değerlendirilmesi eğitiminin, dil ve dili oluşturan öğelerin tanımlanması, dilin bireysel ve toplumsal kullanımı, dil öğrenimi-edinimi dilbilimin çalışma alanında yer almaktadır. UD, Kocaman'a (2006) göre, soyut düşünceleri ve araştırma bulgularını gerçek dünyanın hizmetine sunan ve kuram ile uygulama arası aracılık yapan bir teknoloji olarak tanımlanabilir. UD'nin çalışma alanları içerisinde dil öğretimi alanındaki gereksinimler ve bunları karşılamaya yönelik alınan tedbirler, iletişim odaklı yöntem ve yaklaşım bulma çalışmaları ile - uygulamaya dökülmüş yönü kapsamında- yabancı dil dilbilgisi kitaplarının ve sözlüklerinin hazırlanması, bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi ve çeviri teknikleri ile karşılaşılabilir (Şahin, 2007). Şahin'e (2007) göre "başarılı bir yabancı dil öğretimi için yabancı dil öğretiminin planlayıcıları ve uygulayıcıları hem eğitimbilimden hem de genel dilbilim ve alt dallarında yapılan çalışmalardan yararlanmak durumundadır" (s.469). Bu alt dalların ne önemlilerinden biri de kuşkusuz sözcüksel yaklaşım çerçevesidir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde, özellikle son yıllarda, uygulamalı dilbilim alanında sözcüksel yaklaşım çalışmaları vurgulanmaya başlanmış ve dil edinen bireylerin öncelikli olarak sözlükçelerinin anadili konuşucusu düzeyine ulaşması gerekliliği ortaya konulmaya başlanmıştır.

3. Uygulamalı Dilbilimde Sözcüksel Yaklaşım ve Kuramsal Temelleri

Davranışçı yaklaşımın ve üretici-dönüşümsel dilbilgisinin 1980'li yıllarda oldukça baskın olduğu ve dil alanını etkilediği düşünüldüğünde, sözcüksel yaklaşımın (lexical approach) da ortaya çıkışının engellenmesi yadsınamaz bir gerçektir (Richards ve Rogers, 2001). Sözcüksel Yaklaşımın başlangıcı De Saussure (1916), Bloomfield (1933) ve Firth (1951)'in çalışmalarına kadar gitmektedir. Sözcüksel yaklaşım alanında çalışmalarını daha ileri götüren Hymes (1962), Bolinger, (1976) ve Fillmore (1979) gibi araştırmacılar uygulamalı çalışmalarla sözcük ve dilbilgisi arasındaki ilişkilerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuşlardır. Sözcüksel yaklaşım dilin dilbilgisi ve sözcük olarak bölünmesine karşı alanyazında ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Birçok araştırmacı, bu iki beceri arasında yakın ilişki olduğunu savunmaktadırlar (Harwood, 2002; Lewis, 1998, 2000). Dolayısıyla, sözcüksel yaklaşımda tek başına dil bilgisinin ya da tek tek sözcüklerin öğretiminin sınıf ortamında etkili olamayacağı savunulmaktadır (Richard ve Rogers, 2001). Ördem 'in (2013) de çalışmasında belirttiği gibi, sözdizimsel ve biçimbirimsel alanda yapılan çalışmalar, yabancı dili öğrenen bireylerin dilbilgisel ve biçimbirimsel yanlıklarını analiz etmiş ve ardından dildeki doğru kullanımları ortaya çıkarmışlardır. Bu sayede dil öğrencilerinin daha akıcı konuşacakları düşünülürken, dil öğretiminin yalnızca biçimbirim ve dilbilgisi edinimiyle tamamlanamayacağı anlaşılmış ve yeni kuram ve yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bilişsel dilbilim alanında Croft ve Cruse (2004) söz diziminin ikincil önemde olduğunu vurgulayarak sözcüksel yapılaşmalara vurgu yapmışlardır. Araştırmacılara göre, insanın bir dili öğrenirken, bu dili yalnızca düzenli yapılarla değil, aksine farklı yapılaşmalarla öğrendiğini belirtmektedirler. Langacker (1987, 1991) sözcüklerden kaynaklanan yapılaşmaları ele aldığı Bilişsel Dilbilgisi (Cognitive Grammar) çalışmasında dilbilgisini geleneksel anlamda ele almayarak sözcüklerin arka planda oluşturduğu

yapılaşmaları ön plana çıkarmıştır. Böylece, kalıplaşmış ya da deyimleşmiş yapılar, sözcük öbekleri ve farklı kullanım alanları vurgulanmaya başlanmıştır.

Sözcüksel Yaklaşımın temel ilkesi sözcüklerin ve sözcük ağlarının dil ediniminde önemli olduğu ve dil öğreniminin sözcüksel temel üzerine oturtulması gerektiğidir. Bu nedenle, bu yaklaşım, eşdizimliliği, kalıplaşmış yapıları ve sözcüksel yapılaşmaları ön plana almaktadır. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde sözcüklerin sadece liste halindeki anlamları değil, derlem çalışmalarından yararlanarak sözcüğün tüm kullanımları gösterilerek yapılabilir (Ördem, 2013). Bu yaklaşım, sözcüksel öğrenmeyi ön planda tutarak, dil öğrenmenin boyutunu değiştirmektedir. Dil öğretimi konusunda birçok yaklaşım olmasına rağmen, sözcükler, kalıplaşmış sözcük yapıları, biçimbirimsel yapılar ve sözcük ağları dil öğretiminde bir temel oluşturmaktadır.

Alanyazında, dilbilgisinin sözcük ağlarından oluştuğunu ileri süren araştırmacıların yanı sıra (Evert, 2008; Harwood, 2002; Hoey, 2005; Hudson, 1994) dilde dilbilgisinin olmadığını savunan araştırmacılar da (Croft, 2001) bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle, aslında sözcük bilgisi ve sözcük ağlarının oluşturduğu yapı çalışmalarının üretici becerilerden olan konuşma ve yazmanın da gelişmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. İkinci dil edinim çalışmalarının çıkış noktası, aslında birinci dilin nasıl edinildiğinden geçmektedir. Birinci dil edinimi çalışmalarında da çocukların dili öğrenirken önce sınırlı bir sözcük ağından ilerleyerek dili edindiği belirtilmektedir (Ördem, 2013). Bloomfield (1933) ve Firth (1951, 1957) dil edinim çalışmalarının ilk yıllarından başlayarak, sözcük öğretiminin önemini vurgulamaya başlamışlar ve bu yıllardan sonra adım adım dil öğretiminde sözcüğün önemi artmıştır. Üretici-Dönüşümsel Dilbilgisi Kuramı ile dilbilgisinin en önemli savunucularından olan Chomsky (1995) bile sözcük bilgisini Minimalist Programda kuramına alarak önemini vurgulamaya başlamıştır. Yıllar boyu, dille ilgili yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde, dilbilgisinden okumaya, konuşmadan yazmaya tüm becerilerin içerisinde ve kuramlar ışığında ortaya çıkmış olan dil öğretim yöntem ve tekniklerinin çerçevesinde her zaman sözcük bilgisinin önemi vurgulanmaya çalışılmış ve bu alanda birçok uygulamalı araştırmalar yapılmıştır. Genel olarak gelinen nokta şudur ki, dil öğrencileri üretken becerilerde etkin olamamakta, dil kullanımı dilbilgisel düzeyle sınırlı kalmakta ve sözcükleri kullanırken ya da yan yana getirirken hata yapıp yapmadıklarından emin olamamaktadırlar. Bu nedenle, sözcüksel yaklaşım bu tür sorunlara çözüm bulmayı hedeflemektedir.

4. Sözcüksel Yaklaşım Temelinde Formüsel Dil

Sözcüksel yaklaşımın temeli incelendiğinde, ikinci bir dilde doğru ve akıcı bir edinim sağlanması için, bireylerin zihninde yer alan, kalıplaşmış yapıların, eşdizimsel sözcük türlerinin ve çoklu sözcüklerin zengin olması gerekmektedir. Formüsel dil (formulaic language) olarak da adlandırılabilen bu yapıların dilbilgisi ile paralel şekilde geliştirilerek, dil ve sözcük arasında temel bir bağıntı oluşturulması sözcüksel yaklaşımın temel amaçlarından biridir. Wray (2002, 2008) birinci dil ediniminin yanısıra, ikinci dil ediniminde de sözcüklerin oluşturduğu ağların yapısını ve insanların bu sözcük ağları sayesinde dili nasıl edindiklerini ispatlamaya çalışmıştır. Goldberg de (1995, 2006) Kuruluş Dilbilgisi (Construction Grammar) çalışmasında sözcüklerin oluşturduğu yapılaşmaları göstererek, sözcüksel yapılaşmanın birincil olması gerektiğini ifade etmektedir.

Sözcüksel Yaklaşım alanında ikinci dil öğretimi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde Hoey (2005) ve Lewis (1998) gibi araştırmacılar eşdizimlilik ve formüsel dil öğeleri üzerine yoğunlaşmışlardır. Örneğin, Hoey (2005) yabancı dil öğrenen bireyin tüm cümlelerinin dilbilgisel ve sözcüksel düzeyde doğru olabileceğini; fakat anadili konuşucuları gibi uzlaşım düzeyde kullanamadıklarını belirtmekte ve eşdizimliliğin en önemli sorun olduğunu vurgulamaktadır. Lewis (1998) ise her bir sözcüğün kendi dilbilgisel özelliğe sahip olduğunu vurgulayarak, sözcük ve dilbilgisinin birbirinden ayrılmaması gereken bir bütün olduğunu savunmaktadır ve bu bağlamda, eşdizimlilik, dilbilgisi ve deyimsel kalıpların bir süreklilik gösterdiğini belirtmektedir.

4.1. Sözcüksel Yaklaşım ve Öbeksi Eylemler

Sözcüksel yaklaşımda, yabancı dili öğrenenlerin hatırlama düzeyini arttırabilmek amacıyla, sözcüklerin yarı ya da tam kalıplaşmış yapılarının öğretilmesinin faydalı olabileceği düşünülmekte ve akıcılık konusunda da ana dili konuşan birine yakın bir üretime geçileceği öngörülmektedir (Ördem, 2013). Bu noktada, formüsel dilin parçası olan öbeksi eylemler, ikinci dil öğretiminde, tartışmalı bir alan olarak karşımıza çıkmakta ve yıllardır vurgulanan en önemli sözcük çalışmaları içerisinde yerini almaktadır. Bu eylemlerin kullanımı, anadili İngilizce olan bireyler ve yüksek düzeyli ikinci dil konuşucuları açısından oldukça yaygındır. Bu açıdan, bu eylemler, İngilizce dil öğretiminin ilk basamağından itibaren öğrencilere öğretilmelidir. Özellikle, eylem+ilgeç yapısının neredeyse hiç yer almadığı Türkçe gibi dillerde, bu eylemlerin öğretimi büyük bir ustalık ve beceri gerektirmektedir.

Formüsel dilin parçası olan öbeksi eylemler genellikle bir eylemden ve bir birim olarak sözel ve sözdizimsel işlev gören yapılardan oluşur (Darwin ve Gray, 1999; Liao ve Fukuya, 2004; Quirk ve diğerleri, 1985). Bu yapılar, konuşulan dilin de önemli bir parçası olduğu için düzenli olarak kullanılmaktadır. İki dil arasındaki yapısal farklılıkların öbeksi eylemler gibi yabancı yapıları tanımlayamama ve bu nedenle kullanımından kaçınma gibi durumları destekleyen çalışmalar alanyazında öbek fiillerin öğretiminin önemini vurgulamaktadır (Dagut ve Laufer, 1985; Laufer ve Eliasson, 1993, Liao ve Fukuya, 2004). Sözdizimsel özellikleri ve kullanım karmaşıklığı, bu yapıların öğrenilmesi ve kullanılmasından kaçınma davranışını ortaya çıkarmaktadır (Hulstijn ve Marchena, 1989; Laufer ve Eliasson, 1993; Schmitt ve Redwood, 2011).

Öbeksi eylemlerin öğretilmesinin ne denli önemli olduğuna yönelik alanyazın çalışmalarına bakıldığında Gardner ve Davies (2007), öğrencilerin, onlara sunulacak her 150 İngilizce ifade ve cümle kalıplarında sık sık öbeksi eylemlerle karşılaşacaklarını iddia etmektedirler. Ayrıca, öbeksi eylemlerin anadili konuşucuları tarafından oldukça sık kullanılması, bu yapıların konuşmayı daha doğal ve akıcı yaptığının diğer bir kanıtıdır (Schmitt ve Redwood, 2011).

4.2. Sözcüksel Yaklaşım ve Eşdizimlilik

Sözcük ve sözlüksel bilgiyi birlikte öğrenmek, ikinci bir dilde yeterlik kazanmak için gerekli parçalardır. İkinci dil öğrenmekte olan öğrencilere farklı çok sözcüklü yapıları ve eşdizimlilikleri öğretmek ve kullanımına teşvik etmek, onların sözcük bilgilerini genişletme amacına yönelik bir davranıştır. İngilizce'nin yabancı dil olarak öğretildiği ülkelerde, öğrencilerin sözcük bilgisini edinmeleri ve dört temel İngilizce becerisini (okuma, yazma, dinleme, konuşma) başarabilmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir. Başlangıçtan ileri seviyeye, yüksek frekanslı eşdizimlilikler çoğunlukla konuşmada ve yazmada görülmektedir. Alanyazında eşdizimlilik ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, sözcüksel yapılara ve eşdizimliliğe odaklanmak ve yeni bakış açıları çerçevesinde bu yapıları öğretmek, öğrencilerin dili daha verimli şekilde edinmelerini ve o dilde daha akıcı olmalarını sağlamıştır.

Eşdizimlilik üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar bazı durumlarda sözdizimini sözlü veya işlevsel yollarla sınıflandırmışlardır. Sözcüksel yaklaşım açısından, bazı araştırmalarda eylem + ad eşlemeleri (Al-Zahrani, 1998; Howarth, 1998), önad + önad çalışmaları (Granger, 1998b) veya önad + ad uzantıları (Siyanova ve Schmitt, 2008) incelenmiştir. Son yıllarda, eşdizimlilik konusundaki çalışmalar, bu formüsel dizilerin ikinci dil öğrencilerine dil kullanımı açısından yeterlilik kazandırma konusunda fayda sağladığını göstermektedir. Özellikle üretken beceriler açısından, eşdizimlilik bilgisinin eksikliği, dilin yanlış anlaşılmasına veya doğal olmayan kullanıma neden olabilmektedir (Barfield ve Gyllstad, 2009; Martinez ve Murphy, 2011). Siyanova ve Schmitt (2008), araştırmalarında, öğrencilerin ürettikleri ve %45'inin kabul edilebilir olduğunu ortaya koyan önad-ad birikimlerini incelemişler ve bu noktada, ikinci dil öğrencilerini oldukça başarılı bulmuşlardır. Laufer ve Waldman (2011) ikinci dil öğrencilerinin anadilleri ile karşılaştırıldığında standart dışı eşdizimsel yapılar ürettiklerini ortaya çıkarmışlardır. Durrant ve Schmitt (2009), Türk ve Bulgar ikinci dil öğrencilerinin anadili konuşucuları ile benzer sıklıkla ön niteleyici-ad sıralamalarını kullandıklarını keşfetmişlerdir. Türkçe alanyazında, eşdizimlilik kullanım performansını inceleyen çalışmaların yanısıra (Akıncı, 2009; Genç, 2004), bazı

çalışmalar, bu eşdizimsel yapıların okuma-anlama üzerine etkisini incelemiş ve olumlu yönde bir gelişme saptamışlardır (Mutlu ve Kaşlıoğlu, 2016).

4.3. Sözcüksel Yaklaşım ve Sözcük Öbekleri

Sözcüksel öbekler (Biber ve diğ., 1999; Hyland, 2008), sözcük kümeleri (clusters) ya da sözcük parçacıkları olarak da bilinen “sözcük öbekleri” (lexical bundles) konuşma dilinde ya da yazılı metinde söylem işlevi görecer diğcr sözcüksel birimlerden ayrılmakta ve ikinci dil konuşucularına daha doğal ve akıcı bir dil ortamı sunmaktadır. Sözcük Öbekleri, dil dizgesi içerisinde sözdizimsel ve anlambilimsel bileşenlerden oluşan metinlerin kavranması ve anlamlandırılması sürecinde kalıplaşmış yapıların değerlendirebilme sürecini kapsamaktadır. Yinelenen sözcük dizileri olarak da tanımlanabilen sözcük öbekleri, ikinci yabancı dilde sözcüklerin diğcr birimlerle kurdukları ilişkileri inceleyebilme ve tümcelerarası geçişleri yorumlayabilme amacıyla sözcüksel yaklaşım içerisinde derlem çalışmaları bağlamında en sık çalışılan konulardan biri olma özelliğindedir ve ikinci dil araştırmalarında yeni yönelimleri ortaya koymuştur.

Sözcük öbeklerinin yapısal ve işlevsel analizi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, ikinci dil öğrencileri konuşma dilinde sözcük öbeklerini sıklıkla kullandıklarında, anadili konuşucusu düzeyine ulaştıklarını ortaya koymuşlardır (Bychkovska ve Lee, 2017; Juknevičienė, 2009). Bu bulgular, ikinci dil araştırmacılarına dil gelişiminde yeni kavrayışlar sunduğu için faydalı olabilmektedir. Sözcük öbekleri üzerine yapılan bazı araştırmalar ise bir sözcük öbeğinin uzunluğu ile frekansı arasındaki ters ilişkiyi ortaya koymuşlardır (Cortes, 2013; Hyland, 2008b; Hyland, 2012; Simpson-Vlach ve Ellis, 2010). Konuşma dilinde, tekrarlayan sözcük öbekleri üzerine çalışma yapan Altenberg (1998) bu tür yapıların, dil öğrencisinin zihninde yer alan ikinci dil sözlükçesinin ve dilbilgisinin ayrımını gizlediğini ve bu tür kalıplaşmış yapıların kullanımının dilsel organizasyonun her düzeyinde gerçekleşebileceğini savunmaktadır. İkinci dil bağlamında, Cortes (2004) İngilizcenin yüksek düzeyde öğretilmesi için alana özgü sözcük dağarcığı gerektirdiğini ve bu nedenle sözcük öbeklerinin öneminin vurgulanması gerektiğini savunmaktadır. Biber ve diğ. (1999) çalışmalarında konuşma, kurgusal yazım, habercilik ve akademik nesir olmak üzere dört temel kayıtsal dil alanında sözcük öbeklerindeki kullanım farklarını incelemişler ve bu çalışma sözcük öbekleri ile ilgili ileride yapılacak çalışmalara kaynak niteliği taşımıştır. Biber, Conrad ve Cortes (2004) bu çalışmadan yola çıkarak, sözcük öbeklerini yapısal ve işlevsel olarak iki temel bölüme ayırmışlardır. Hyland (2008) ise farklı araştırma alanlarında yazılmış makalelerdeki sözcük öbeklerinin kullanımı incelerken, Cortes (2008) İspanyol ve İngiliz tarih yazında kullanılan sözcük öbeklerinin karşılaştırmalı bir analizyle bulgularını sunmuştur. Tüm bu çalışmalar, farklı akademik disiplinlerin alana özgü sözcük öbekleri kullandıklarını ve bu yönde başka araştırmaların yapılmasını teşvik ettiklerini göstermektedir.

5. Sözcüksel Yaklaşım Çerçevesinde Çevrimiçi Yöntemler ve Göz İzleme

Laboratuvar destekli bilgisayar ortamında sunulan çevrimiçi (online) araştırmalar; psikodilbilim, sinirbilim gibi bilim dallarında kullanıldığı gibi dilbilim ve uygulamalı dilbilim alanlarında da yerini almıştır. Bu tür çalışmalar, son yıllarda ikinci dilin edinilmesinde, edinildikten sonra ikinci dilin beyinde konumlanması ya da işleyişini anlama çalışmalarında, sözcüksel depolama ve sözlükçenin konumunun tespit edilmesinde, ikidillilik ya da çokdillilik gibi çalışma alanlarında da sıklıkla görülmektedir. Ayrıca bu tür çalışmalar psikodilbilim alanında ikinci dil öğrencileri açısından, bilişsel süreçler ya da bilişüstü farkındalık oluşturma konusunda doğrudan bilgi ve veri sunarak öğrenme sürecinin başlangıç aşamalarında araştırmacılara yol göstermektedir. Bu biliş ve bilişüstü farkındalık oluşturan süreçlerin araştırmacılar tarafından gözler önüne serilmesi, dilin teoriden uzaklaşıp uygulamaya geçmesini sağlamaktadır.

İnsan yapısının karmaşıklığı nedeniyle, dilin edinim sürecini ve dil ediniminde yaşanan güçlükleri geleneksel çalışmalar ya da yöntemlerle (görüşme türü sorular sormak ya da anket uygulaması yapmak) anlamanın mümkün olmadığı görülmektedir. Günümüzde oldukça yaygınlaşan, çevrimiçi yöntemler içeren laboratuvar destekli çalışmalar ve eş zamanlı bilgisayar ortamında gerçekleştirilen bulgular sayesinde, bireylere sunulan dil üretim görevlerinden daha hızlı, kolay ve gerçekçi veri erişimi

sağlanmakta ve bunun yanında gerçek zaman boyutu içerisinde sonuç odaklı yaklaşımlar sunulmaktadır (Bertram, 2011; Clifton, Staub ve Rayner, 2007; Liu, 2014). Bu noktadan hareketle, çevrimiçi yöntemlerle dil üretim görevi çalışmalarına bakıldığında, ikinci dilin işlevselliğini arttırmada ya da anadili konuşucusu düzeyine gelmede en önemli rolün, ikinci dil sözlükçesini geliştirme ve kullanım sıklığını arttırma olduğu görülmektedir. Bu nedenle, ikinci dil edinimi sırasında oluşmakta olan yeni sözlükçenin geliştirilmesi ve bu sözlükçenin ikinci dili kavrama becerisine etkisi üzerine yapılan çalışmalarda, sözlükçenin geliştirilerek uzun süreli belleğe atılmasını sağlayan sözcüksel yaklaşımların etkililiği, psikodilbilimsel deneylerle ve göz izleme bulguları aracılığıyla test edilmekte ve böylece dil ediniminde yaşanan zorluğun çıkış noktası belirlenmeye çalışılmaktadır.

Göz izleme, katılımcının göz hareketinin çevrimiçi takibi ve analizidir. İstemli ya da istemsiz göz hareketi verileri bilginin içsel sürecini sunarak, bu sürecin nasıl işlediğini anlamaya yardımcı olmakta ve aynı zamanda dikkat, yüz algısı, hareket algısı, ekran algısı, bellek ve göz-el koordinasyonu gibi değişkenlere de ışık tutmaktadır. Bu içsel süreçlerin gözleminde göz hareketinin odaklanma noktası, katılımcının nereye ne kadar süreyle baktığı, göz sıçramaları ve gözün bir sonraki adımda nereye odaklandığı gibi bilgilere ulaşılabilir. Bu sayede, araştırmacılara gözden zihne giden bir yol haritası sunulmaktadır. Kavramın oldukça basit olduğu fakat süreç ve yorumlamanın bir o kadar karmaşık olduğu görülmektedir. Göz izleme yönteminin en önemli faydalarından biri, kesintisiz alınan çıktı süreci boyunca bireyin kavrama yöntemine yönelik gerçek zamanlı verilere ulaşılabilir olmasıdır ve bu nedenle, dil edinim ve depolama sürecinde beyne sağladığı görsel haritalar aracılığıyla geniş bir bakış açısı sağlayabilir. Göz izleme çalışmalarının içerisinde tepki sürelerinin elde edilmesi de araştırmacıları ilgilendiren bir başka noktadır. İkinci dil edinim araştırmacıları, hangi dilden olurlarsa olsunlar ikinci dil öğrencilerinin hedef dil bilgilerini ve bu bilgiyi gerçek zamanlı dil gelişim sürecinde nasıl ortaya koyduklarını merak etmektedirler.

Alanyazında, bireylerin zihinlerindeki dil seçiminin konumunu, anlamsal ilişki ve çıkarımlarını test etmek amacıyla çevrimiçi yöntemlerle uygulanmış birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin, göz hareketleri ölçümü, katılımcıların yeni karşılaştıkları sözcüklere verdikleri tepkileri ölçmek (Godfroid, Boers ve Housen, 2013) ya da biçimbirimsel çalışmaların etkinliğini ve okuma becerisi ile odaklanılan kelime arasındaki ilişkiyi ölçmek (Van Der Schoot, Vasbinder, Horsley ve Lieshout, 2008) gibi amaçlarla alanyazında kullanılabilir. Ek olarak, Liu (2014) çalışmasında, sözcüklerin biçimbirimsel özellikleri üzerinde çalışarak, biçimbirimsel farkındalık yaratılan katılımcıların sözcükleri daha kolay tanımladıklarını ve okuma parçalarını daha rahat anlayabildiklerini göstermiştir. Araştırmacıya göre, okuma çalışmalarında, daha fazla dikkat daha fazla öğrenmeye neden olacak ve böylece, yeni dil faktörleri uzun süreli bellekte depolanacaktır. Diğer bir çalışmada, Godfroid, Boers ve Housen (2013) ise katılımcılarla uydurma sözcükler üzerine göz izleme odaklı çalışma yapmışlar ve katılımcıların ilk kez karşılaştıkları, anlamını bilmedikleri sözcükleri bile uydurma sözcüklerden daha kolay tanımladıklarını, uydurma sözcükler üzerinde ise çok fazla zaman harcadıklarını göstermişlerdir. Göz izleme tekniği çalışmaları ile bireyin okuma esnasında görsel noktaları sabitlediği alanlar belirlenerek, sözcük çalışmaları aracılığıyla bireylerin sözcük kazanımının arttırılacağı savunulmaktadır. Alanyazında göz izleme çalışmaları sözcüksel alanda çoğunlukla bilişsel süreçlerle ilgilenmiştir (Chace, Rayner ve Well, 2005; Rayner, Liversedge ve White, 2006). Okuduğunu anlama becerisinde daha başarılı olan okuyucuların okuma parçasında yer alan ve önemli olan anahtar sözcüklere önemsiz olanlardan daha fazla zaman harcadığına (Van Der Schoot, Vasbinder, Horsley ve Lieshout, 2008), ya da sözcük sıklığı, öznel yakınlık, sözcük uzunluğu, somutluk ve edinim yaşı gibi farklı beş değişkene bağlı olarak gerçekleşen sözcük tanıma ile ilgili çalışmalar (Juhasz ve Rayner, 2003) da alanyazında yer alan göz izleme çalışmalarıdır. Ayrıca, Bai ve diğ. (2013) ikinci dil olarak Çince öğrenen bir grup katılımcının yeni sözcük edinimlerinde sözcükler arası boşluğun kolaylaştırma sağlayıp sağlamadığını araştırmışlardır ve bu boşluklar sunularak test edilen katılımcıların sözcük seçiminde daha rahat olduklarını gözlemlemişlerdir. Göz izleme çalışmaları, okuma sırasındaki göz hareketlerini gözleme, nesnelere bulma esnasında sözel talimatlara verilen davranışsal tepkileri izleme gibi çalışmaları da kapsamaktadır (Gordon, Hendrick, Johnson ve Lee, 2006; Holsanova, Rahm ve Holmqvist, 2006).

İkinci dil edinimi ve sözcüksel alanda göz izleme cihazı kullanılarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, göz izleme cihazı ile elde edilen sözcüksel erişim sonuçlarına göre sözcük erişimi ve cümle anlaşılma süresi arasında, sınırlı sayıdaki uyanlarla bile güvenilir bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Andrew, Jennifer ve Cynthia, 2014). Bu nedenle araştırmacılar, göz izleme yönteminin sözcüksel erişim ve cümle anlama değişkenlerini araştırmak için yararlı olabileceği görüşündedirler. Diğer bir çalışmada Rau, Moeller ve Landerl (2014), 2., 3. ve 4. sınıflardaki Alman çocukları ve yetişkinlerle yaptıkları göz izleme cihazı eşliğindeki sözcük kullanımı testlerinde, katılımcıların sözcüklere olan aşinalıkları ve baskın okuma stratejisi arasındaki ilişkinin olumlu olduğunu bulmuşlardır. Bunun yanı sıra, alanyazında ikidillilerin sözcüksel erişim sürecinin; göz izleme cihazı ile incelendiği (Shakouri ve Maftoon, 2018; Tham ve Tham, 2016; Wei, Mack ve Thompson, 2014), sözcüksel çıkarım ve okuduğunu anlama becerisine etkisinin göz izleme bağlamında araştırıldığı (Dolgunsöz, 2016, Starr ve Rayner, 2001), ikinci dil ediniminde sözcükleri yerleştirme (word-embedding) durumunun yine göz izleme cihazı ile değerlendirildiği (Sogaard, 2016) çalışmalar da bulunmaktadır. Sözcüksel alanın yanısıra, psikodilbilim ve uygulamalı dilbilimin bilişsel psikolojiyle olan ortak çalışmaları, dil edinim ve işleme süreci ya da duyuşsal süreç gibi birçok noktaya ışık tutmaktadır (Hauk ve diğ., 2009; Heuven ve Dijkstra, 2010; Rahmani ve Nasri, 2013). Bu alanlarda yapılan göz izleme çalışmaları ise araştırmacılara zihnin görsel girdisini incelemek için bir araç sunmaktadır. Dahası, bu çalışmalar, okuma/disleksi sorunları, dil edinim ve işleme süreci, cümle kurma, duyuşsal süreç gibi çalışmalara da ışık tutmaktadır (De Luca ve diğ., 1999; Desroches, Joannis ve Robertson, 2006; Lisberger, Morris ve Tychsen, 1987; Sauppe ve diğ., 2013).

Sözcük bağlamında yapılan bir diğer çalışmada, Carrol ve Conklin (2015), “geleneksel” göz takibi ölçümlerinin geniş anlamda tek kelimelerle ilgili olduğunu ve daha yakın zamanlarda bu ölçümlerin cümle düzeyinde sözdizimsel işleme ve söylem düzeyinde anlayış için uygulandığını ifade etmektedirler. Diğer taraftan, bu çalışmada da ifade edildiği gibi, formüsel sözcük yapılarının modern dilbilimde önemli bir husus haline geldiğini ifade eden araştırmacılar, bu yapıların dil ve okuma ile ilgili her türlü kuramsal yaklaşımda yer almakta olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu nedenle, çalışmada, formüsel dil öğelerinin çeşitliliği düşünüldüğünde, tek sözcüğü temel analiz birimi olarak ele alan geleneksel bir göz izleme yaklaşımının sorunlu olduğu belirtilmektedir. Göz izlemenin esnekliği bu sorunun üstesinden gelmek için yeterlidir ancak bu uygulamaların nasıl kullanılacağına açıkça belirlenmesi gerekliliği çalışmanın sonuçları içerisinde yerini almaktadır (s.8).

Görüldüğü gibi, göz izleme tekniği sayesinde bireylerin neyi ihmal ettikleri, nereye odaklandıkları, bazı noktalarda neden göz kırptıkları ya da başka bir noktaya neden daha hızlı ya da yavaş geçiş yaptıkları gibi birçok sorunun cevabı alınabilmektedir. Psikolojik alan çalışmaları kapsamında göz izleme çalışmaları, aynı zamanda uyan-sunum yazılımlarına ya da biyometrik sistemlere de yön vermektedir. Bu nedenle, dilbilimden uygulamalı dilbilime, eğitimden psikodilbilime kadar her türlü disiplinde ve disiplinlerarası çalışmalarda, daha gerçek zamanlı verilere ulaşmak amacıyla çevrimiçi yöntemlerden ve göz izlemeden yararlanmanın önemli olduğu vurgulanmalıdır.

6. Sonuç

Göz-zihin bağlantısını inceleyen (eye-mind link) psikolojik araştırmaların da kaynağı olan göz izleme ölçümlerini kullanan deneysel desenli çalışmalar geleneksel yöntemlerin yerini alarak dil edinim araştırmalarına yeni bir katkı sağlamıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, göz izleme tekniği, bireylerin zihinlerini okumak konusunda araştırmacılar açısından etkili bir araç olarak görülmektedir. Ancak, yabancı dil edinim alanında, göz izleme teknolojisinin bazı kullanım eksiklikleri dikkati çekmektedir. Bu eksiklikler şu şekilde sıralanabilir;

1. İngilizce ediniminde, sözlükçenin gelişimine etki eden faktörler ile dil ve sözlükçe ilişkisi göz izleme ile ölçülen odaklanma değişkenlerine bağlı olarak çok nadir araştırılmıştır. İngilizcedeki sözcüksel yapıların edinimi ve sözlükçenin kazanımı ile kavrama yeteneğinin geliştirilmesi, anadili Türkçe olan konuşucular açısından yeni bir dil gelişim ortamı sağlayabilir.

2. Ülkemizde İngilizcedeki dört temel becerinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) yanı sıra sözcüksel gelişim sürecinin gerçek zamanlı inceleme ve analizi yapılmamış, yabancı dil edinimi bağlamında, göz izleme tekniği ve çevrimiçi yöntemler bir arada kullanılmamıştır.
3. İnsanla yapılan deneysel araştırmalarda katılımcıların istemli bir biçimde veya istemsizce ölçüm sonuçlarını etkileyecek şekilde yanlı davranma olasılığı düşünüldüğünde, araştırma sonuçlarının daha doğru ve kesin bir biçimde ortaya konulması için güvenilir ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Gelişen bilim dünyasında yapılan araştırmalar ele alındığında, araştırmacıların çoğunlukla verilerini fizyolojik ölçümler sağlayan teknolojik araçlar vasıtasıyla topladığı ya da bulgularını bu araçlarla desteklediği görülmektedir. Dolayısıyla özellikle ülkemiz açısından göz-izleme teknolojisinin kullanım alanı, günümüz bilimsel çalışmalarının yöntemsel kalitesini arttırmak amaçlı genişletilmelidir.
4. İkinci dil ediniminde kavrama becerisine yönelik yapılan çalışmalarda formüsel dil öğeleri eğitiminin etkisi ve göz izleme verilerinin aracı rolü birlikte incelenmemiştir. Ayrıca, ikinci dil ediniminde sözcük kavrama konusunda etkili bir yöntem geliştirme açısından alanyazında bir eksiklik göze çarpmaktadır. Öğrencilerin sözcük kavrama esnasında odaklandıkları kısımlar tespit edilerek bu konudaki hatalı yaklaşımlar belirlenmeli ve bu hataları düzeltmeye yönelik dil eğitimi verilmelidir.

7. Kaynakça

- Akıncı, M. (2009). Effectiveness Of Corpus Consultancy in Teaching Verb+Noun Collocations to First-Year EST Student. *Unpublished Master's Thesis*, Boğaziçi University. İstanbul.
- Altenberg, B. (1998). On the Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word-Combinations. Cowie A. P. (Ed.) *Phraseology: Theory, Analysis and Applications* içinde. (s. 101-122) . Oxford: Oxford University Press.
- Al-Zahrani, M.S., (1998). *Knowledge of English Lexical Collocations among Male Saudi College Students Majoring in English at a Saudi University*. Ph.D. UMI, Ann Arbor, MI.
- Andrew, W., Jennifer, M., ve Cynthia, T. (2014). Reliability of Visual-World Eyetracking for Lexical and Sentence Comprehension Tasks. *Frontiers in Psychology 5*, Doi: 10.3389/conf.fpsyg.2014.64.00032
- Bai, X., Liang, F., Blythe, H.I., Zang, C., Yan, G., ve Liversedge, S.P. (2013). Interword spacing effects on the acquisition of new vocabulary for readers of Chinese as a second language. *Journal of Research in Reading, 36*, 4-17.
- Barfield, A. ve Gyllstad, H. (2009). Introduction: Researching L2 collocation knowledge and development. *Researching collocations in another language* içinde. (s.1-18). Palgrave Macmillan UK.
- Bayraktaroğlu, S. (2012). Neden Yabancı Dil Eğitiminde Başarılı Olamıyoruz? Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminde Eğilim Ne Olmalı? *1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*, 12-13 Kasım 2012. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Bertram, R. (2011). Eye Movements and Morphological Processing in Reading. *The Mental Lexicon, 6(1)*, 83-109.
- Biber, D., Conrad, S. ve V. Cortes (2004). If You Look at...: Lexical Bundles in University Teaching and Textbooks. *Applied Linguistics, 25*, 371-405.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. ve Finegan E. (1999). *The Longman Grammar of Spoken and Written English*. London: Longman.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Henry Holt.
- Bolinger, D. (1976). Meaning and memory. *Forum Linguisticum I*, 1-14.

- Bychkovska, T. ve Lee, J. J. (2017). At the same time: Lexical bundles in L1 and L2 university student argumentative writing. *Journal of English for Academic Purposes*, 30, 38-52.
- Carrol, G., & Conklin, K. (2015). Eye-tracking multi-word units: some methodological questions. *Journal of Eye Movement Research*, 7(5):5, 1-11.
- Chace, K. H., Rayner, K. ve Well, A. D. (2005). Eye movements and phonological parafoveal preview: effects of reading skill. *Canadian Journal of Experimental Psychology/Revue canadienne de psychologie expérimentale*, 59(3), 209.
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Chomsky, N. (1957). *Syntactic structure*. Mouton.
- Clifton, C., Jr., Staub, A., ve Rayner, K. (2007). Eye movements in reading words and sentences. R. Van Gompel, M. Fisher, W. Murray ve R. L. Hill (Eds.), *Eye movement research: A window on mind and brain* içinde. (s.341-372). Oxford: Elsevier.
- Cortes, V. (2004). Lexical Bundles in Published and Student Writing in History and Biology. *English for Specific Purposes*, 23 (4), 397-423.
- Cortes, V. (2008). A Comparative Analysis of Lexical Bundles in Academic History Writing in English and Spanish. *Corpora*, 3 (1), 43-57.
- Cortes, V. (2013). The purpose of this study is to: Connecting lexical bundles and moves in research article introductions. *Journal of English for Academic Purposes*, 12(1), 33-43. Doi:10.1016/j.jeap.2012.11.002.
- Croft, W. ve Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Croft, W. (2001). *Radical Construction Grammar: Syntactic Theory in Typological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Dagut, M. ve Laufer, B. (1985). Avoidance of phrasal verbs: A case for contrastive analysis. *Studies in Second Language Acquisition*, 7, 73-79.
- Darwin, C. M. ve Gray, L. S. (1999). "Going after the phrasal verbs: An alternative approach to classification". *TESOL Quarterly*, 33, 65-83.
- De Luca, M., Di Pace, E., Judica, A., Spinelli, D. ve Zoccolotti, P. (1999). Eye movement patterns in linguistic and nonlinguistic tasks in developmental surface dyslexia. *Neuropsychologia*, 37(12), 1407-1420.
- Demirel, Ö. (1999). "Yabancı dili öğrenemiyoruz". *Hürriyet Haberleri*. <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/anasayfa/6607825.asp?gid=171>. Son erişim tarihi: 19 Ağustos 2019.
- Desroches, A. S., Joannis, M. F. ve Robertson, E. K. (2006). Specific phonological impairments in dyslexia revealed by eyetracking. *Cognition*, 100(3), B32-B42.
- De Saussure, F. (1916). Nature of the linguistics sign. Charles Bally ve Albert Sechehaye (Eds.), *Cours de linguistique générale* içinde, McGraw Hill Education.
- Dolgunşöz, E. (2016). Using Eye-Tracking to Measure Lexical inferences And its Effects on Reading Rate During Efl Reading. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 12(1), 63-78.
- Durrant, P. ve Schmitt, N. (2009). To what extent do native and non-native writers make use of collocations? *IRAL International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 47(2), 157-177.
- Ertuğ, C. ve Can, C. I. (2014). Türkiye'de ikinci yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2).
- Evert, S. (2008). Corpora and collocations. *An International Handbook, Corpus Linguistics* içinde. Article 58. A. Lüdeling ve M. Kytö (Eds.), Mouton de Gruyter, Berlin.

- Fillmore, L. W. (1979). Individual Differences in Second Language Acquisition. *Individual Differences in Language Ability and Language Behavior* içinde (s. 203-228).
- Firth, J. (1951). Modes of Meaning. *Papers in Linguistics*, 5, 190–215.
- Firth, J.R. (1957). *Papers in Linguistics 1934–1951*. Oxford University Press, London.
- Gardner, D. ve Davies, M. (2007). Pointing out frequent phrasal verbs: A corpus-based analysis. *TESOL Quarterly*, 41, 339–359.
- Gencer, B. (2004). *Raising EFL Learners' Awareness of Verb+Noun Collocations Through Chunking to Extend Their Collocational Knowledge of Familiar Nouns*. Unpublished Master's Thesis. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Godfroid, A., Boers, F. ve Housen, A. (2013). An Eye For Words: Gauging The Role of Attention in Incidental L2 Vocabulary Acquisition By Means Of Eye-Tracking. *Studies in Second Language Acquisition*, 35(3), 483-517.
- Goldberg, A. (1995). *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- Goldberg, A. (2006). *Constructions At Work: The Nature Of Generalization in Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Gordon, P. C., Hendrick, R., Johnson, M. ve Lee, Y. (2006). Similarity-based interference during language comprehension: Evidence from eye tracking during reading. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 32(6), 1304.
- Granger, S.(1998b). Prefabricated patterns in advanced EFL writing: collocations and formulae. Cowie, A.P. (Ed.), *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications* içinde. (s.79-100). Oxford: Oxford University Press.
- Harwood, N. (2002). Taking a Lexical Approach To Teaching: Principles And Problems. *International Journal of Applied Linguistics*, 12(2), 139-155.
- Hauk, O., Pulvermüller, F., Ford, M., Marslen-Wilson, W. D. ve Davis, M. H. (2009). Can I have a quick word? Early electrophysiological manifestations of psycholinguistic processes revealed by event-related regression analysis of the EEG. *Biological psychology*, 80(1), 64-74.
- Heuven van, W. J. ve Dijkstra, T. (2010). Language comprehension in the bilingual brain: fMRI and ERP support for psycholinguistic models. *Brain research reviews*, 64(1), 104-122.
- Hoey, M. (2005). *Lexical Priming: A New Theory of Words and Language*. London: Routledge Taylor and Francis Group.
- Holsanova, J., Rahm, H. ve Holmqvist, K. (2006). Entry Points and Reading Paths on Newspaper Spreads: Comparing a Semiotic Analysis With Eye-Tracking Measurements. *Visual communication*, 5(1), 65-93.
- Howarth, P. (1998). Phraseology and Second Language Proficiency. *Applied linguistics*, 19(1), 24-44.
- Hudson, R. (1994). *Word Grammar*. Oxford: Basil Blackwell.
- Hulstijn, J. H. ve Marchena, E. (1989). Avoidance: Grammatical or semantic causes? *Studies in Second Language Acquisition*, 11, 241 – 255.
- Hyland, K. (2008). As Can Be Seen: Lexical Bundles and Disciplinary Variation. *English for Specific Purposes* (27), 4-10.
- Hyland, K.(2008b). Academic Clusters: Text Patterning in Published and Postgraduate Writing. *International Journal of Applied Linguistics* 18(1), 41–62.

- Hyland, K. (2012). Bundles in Academic Discourse. *Annual Review of Applied Linguistics* 32: 150–169. Doi: 10.1017/S0267190512000037.
- Hymes, D. H. (1962). *The ethnography of speaking*. The Hague: Mouton.
- Işık, A. (2008). Yabancı dil eğitimimizdeki yanlışlar nereden kaynaklanıyor? *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(2), 15.
- Juhász, B. J. ve Rayner, K. (2003). Investigating the effects of a set of intercorrelated variables on eye fixation durations in reading. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 29(6), 1312.
- Juknevičienė, R. (2009). Lexical bundles in learner language: Lithuanian learners vs. native speakers. *Kalbotyra*, 61(61), 61-72.
- Kıran, Z. (2003). *Dilbilimin Alanları. Günümüz Dilbilim Çalışmaları*. Multilingual Yay. İstanbul, 9-18.
- Kocaman, A. (2006). *Dilbilim, Temel Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar*. Dil Derneği Yayınları, Ankara.
- König, W. (1989). Türkiye'deki Yabancı Dil Öğretimi Sorunları, Dışardan Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1989, 4, 167-172.
- Langacker, R.W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1991). *Foundations of Cognitive Grammar: Descriptive Application*. Stanford: Stanford University Press.
- Laufer, B. ve Eliasson, S. (1993). What causes avoidance in L2 learning: L1- L2 difference, L1-L2 similarity, or L2 complexity? *Studies in Second Language Acquisition*, 15, 35–48.
- Laufer, B. ve Waldman, T. (2011). Verb-noun collocations in second language writing: A corpus analysis of learners' English. *Language Learning*, 61(2), 647-672.
- Lewis, M. (1998). *Implementing The Lexical Approach: Putting Theory into Practice*. Hove: Language Teaching Publications.
- Lewis, M. (2000). Learning in the lexical approach. Teaching Collocation. M. Lewis (Ed.) *Further Developments in the Lexical Approach* içinde. (s.173), England: Language Teaching Publication.
- Liao, Y. ve Fukuya Y.J. (2004). Avoidance of phrasal verbs: the case of Chinese learners of English. *Language Learning*, 54 (2), 193-226.
- Lisberger, S. G., Morris, E. J. ve Tychsen, L. (1987). Visual Motion Processing And Sensory-Motor Integration for Smooth Pursuit Eye Movements. *Annual review of neuroscience*, 10(1), 97-129.
- Liu, P. L. (2014). Using Eye Tracking to Understand the Responses of Learners to Vocabulary Learning Strategy Instruction and Use. *Computer Assisted Language Learning*, 27(4), 330-343. DOI: 10.1080/09588221.2014.881383
- Martinez, R. ve V. Murphy. (2011). Effect of frequency and idiomaticity in second language reading comprehension. *TESOL Quarterly*. 45, 267-290.
- Mutlu, G. ve Kaşlıoğlu, Ö. (2016). Turkish EFL Teachers' and Learners' Perceptions of Collocations. *Sakarya University Journal of Education*, 6/3, 81-99.
- Ördem, E. (2013). Türkçe Öğretiminde Leksikal Yaklaşım: Bir Eşdizimlilik Çalışması Modeli Önerisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013 (11).
- Piaget, J. (1981). Intelligence and Affectivity: Their Relationship During Child Development (Trans & Ed TA Brown & CE Kaegi). *Annual Reviews*.

- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. ve Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of English Language*. New York: Longman.
- Rahmani, F. ve Nasri, N. (2013). The Effects of Instruction Type on Vocabulary Learning: A Psycholinguistics Study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 70, 787-794.
- Rau, A. K., Moeller, K. ve Landerl, K. (2014). The Transition from Sublexical to Lexical Processing in A Consistent Orthography: An Eye-Tracking Study. *Scientific Studies of Reading*, 18(3), 224-233.
- Rayner, K., Liversedge, S. P. ve White, S. J. (2006). Eye Movements When Reading Disappearing Text: The Importance of The Word to the Right of Fixation. *Vision research*, 46(3), 310-323.
- Richards, J. C. ve T. S. Rodgers. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. United Kingdom: Cambridge University Express.
- Sauppe, S., Norcliffe, E., Konopka, A. E., Van Valin, R. D. ve Levinson, S. C. (2013). Dependencies First: Eye Tracking Evidence From Sentence Production in Tagalog. *Proceedings of the Annual Meeting of the Cognitive Science Society*, Vol. 35, No. 35.
- Schmitt, N. ve Redwood, S. (2011). Learner knowledge of phrasal verbs: A corpus-informed study: F. Meunier, S. de Cock, G. Gilquin, ve M. Paquot (Eds.), *A Taste For Corpora* içinde. Amsterdam: John Benjamins.
- Simpson-Vlach, R. ve Ellis N. C. (2010). An Academic Formulas List: New Methods in Phraseology Research. *Applied Linguistics* 31(4), 487-512.
- Siyanova, A. ve Schmitt, N. (2008). L2 Learner Production and Processing of Collocation: A Multi-Study Perspective. *Canadian Modern Language Review*, 64(3), 429-458.
- Shakouri, N. ve Maftoon, P. (2018). The Role Of Eye Dominance in Recalling Lexical Items in Second Language Acquisition. *International Journal*, 7(1), 17-24.
- Starr, M. S. ve Rayner, K. (2001). Eye Movements During Reading: Some Current Controversies. *Trends in Cognitive Sciences*, 5(4), 156-163.
- Sogaard, A. (2016). Evaluating Word Embeddings with Fmr1 And Eye-Tracking. *Proceedings of the 1st Workshop on Evaluating Vector-Space Representations for NLP* içinde. (s. 116-121).
- Şahin, Y. (2007). Yabancı Dil Öğretiminin Eğitimsel ve Dilbilimsel Temelleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22/1, 465-470.
- Tham, I. ve Tham, A. (2016). *An Eye-Tracking Study of Bilinguals' Processing of Lexical Cues in L1 and L2*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Malaya.
- Uslu, Z. (2005). Edimbilim ve Yabancı Dil Öğretimine Etkileri. *Dil Dergisi*, 127, 34-43
- Van Der Schoot, M., Vasbinder, A. L., Horsley, T. M. ve Van Lieshout, E. C. (2008). The Role of Two Reading Strategies in Text Comprehension: An Eye Fixation Study in Primary School Children. *Journal of Research in Reading*, 31(2), 203-223.
- Wei A.Z., Mack J.E. ve Thompson C. K. (2014). Reliability of Visual-World Eyetracking for Lexical and Sentence Comprehension Tasks. *Front. Psychol.* Conference Abstract: Academy of Aphasia -- 52nd Annual Meeting. Doi: 10.3389/conf.fpsyg.2014.64.00032.
- Wray, A. (2002). *Formulaic Language and The Lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wray, A. (2008). *Formulaic Language: Pushing The Boundaries*. Oxford: Oxford University Press.